

MARK DE BIE

BRECKX & CO

Verhaallijn

Jan Baptiste Breckx, tachtig jaar oud, ligt op sterven. Het moet een tiran geweest zijn. Al dertig jaar heeft hij niet meer gesproken tegen zijn inwonende dochter Liza. Dat heeft te maken met de vader van Breckx. Die werd ooit in een krankzinnigengesticht gestopt. Ten onrechte, beweert Breckx. Maar is dat waar? Er zijn in elk geval nog zotten in de familie. Tirannen ook. En wat is er aan de hand met Herman, de bizarre hoofdfiguur van dit drama? Zijn barok taalgebruik doet vermoeden dat hij geen gewone gek is. In elk geval verschuift hij de actie steeds van het 'sotte' naar het 'vroede', van treur- naar blijspel.

Tijdstip

Koning Boudewijn leefde nog.

Personages

Herman

Jan Baptist Breckx, door Herman 'peter' (Vlaams voor grootvader) genoemd

Liza, de moeder van Herman

Rens, Liza's broer

Jeroom, Liza's echtgenoot

Rozalie, Liza's zuster

Monique, de dochter van Rozalie

Evarist, de vriend van Rozalie

Marina

De Schutsengel

De Wraakengel

Decor (en benodigheden)

Een deel dient als observatorium voor sterrenkijker Rens. In een ander deel staat een bed waarin Breckx ligt te sterven. In een koffer bevinden zich de voorwerpen (gaande van vogelmuit tot telefoon, microfoon, zwaard, hoed en nog meer) die Herman gebruikt om zijn bizarre verhaal te illustreren.

1ste BEDRIJF

0° TONEEL

Waarin we, voor het stuk begint, een blik kunnen werpen op de (op een stoel) slapende Herman, de (in een bed) stervende Breckx en de naar de sterren kijkende Rens. Het begint het te dagen.

1° TONEEL

Waarin we kennismaken met de net ontwaakte Herman, de ongewone held van dit verhaal.

Herman

Goede morgen, morgen. Goede morgen, zonnestraal. Goede morgen licht. Felle, helle, schelle licht. Amaai. (beschermt zijn ogen) Goede morgen, vogels altgeder. Merels, lijsters. Wat? Ook een vink. Dat kan de vink van Potters Mong zijn. (hij fluit een vinkenwijsje, de vink antwoordt) Hij is het. De vink van Potters Mong. Verleden week heeft hij de teugels afgeworpen. De vogel is gaan vliegen. Dat kwam zo. Margriet van Potters Mong wilde perse de muilt kuisen. Ze zet het deurtje open, wringt haar vette arm naar binnen, haakt zich vast aan de tralies. Ze schreeuwt als een zeug die gekeeld wordt. "Mong! Mong! Uw botvink bijt." "Zotte kalle," zegt Potters Mong. Margriet van Potters Mong trekt jammerend haar arm terug, het deurtje blijft open. (fluit) Goede morgen, vink van Potters Mong. (neemt kruis) Goede morgen, heer Jezus Christus, enig geboren zoon van God. (slaat een kruis en prevelt een snel gebed) Goede morgen, Boudewijn, koning der Belgen, Baudouin, roi des Belges. "In deze ogenblikken van morele weerspoed, waarde landgenoten, waarin boze krachten het op de schoorpalen zelf van ons maatschappelijk bestel hebben gemunt, in deze balsturige tijden, vragen we u, de koningin en ik, of u nu Vlaam bent of Waal: dood niet, geef geen ergernis, doe nooit wat onkuisheid is." Goede morgen, lieve mensen. Goede morgen, meneer met de jeansbroek. Meneer met de stoppelbaard. Meneer met de foulard. Meneer met de mevrouw met het opgetutte kapsel. Mevrouw met de dikke lippen. Bovenlippen. Mevrouw met de afwezige blik. Goede morgen juffrouw, de iris van je linkeroog is een medaillon, je oog zelf een juwelendoosje, hoe kan ik verzuimd hebben van je te houden. Goede morgen, zomer. Goede morgen, juli. Goede morgen, vrijdag. Goede morgen, boterham. Merk ik de gulle hand van mevrouw mijn moeder? Goede morgen, moeder, die om vijf uur bent opgestaan, steunend, kreunend, een amechtige baggerbok, ploegend door de modder van het bestaan. Die naar het bed uws vaders uit bent gestevend. "Vader, vader, zeg ne keer iets, toe, vader." Die om vijf uur dertig uw heer gemaal, mijn doorluchtige vader hebt gewekt, het snurkend beest. "Jeroom, opstaan, opstaan, toe, Jeroom." Goede morgen, beest van een doorluchtige vader, die het bed hebt gemarteld. Die de lucht hebt verpest. Die moeder hebt aan gegeeuid. Die boerend naar de trein bent geschoffeld, om in de stad te gaan verdienen uw boterham en die van uw kroost. Goede morgen, vrouw vlieg. Kom 's, kom 's, kom 's. Zo ja. Goed geslapen, vrouw vlieg? Al op reis geweest? Ja? Ge hebt dus uw knusse pootjes al neergezet op het linkeroor van mijn heer vader. "Smerige vlieg. Liza. Liza!" "Wat is 't, Jeroom?" "Kunt ge geen vliegenvanger kopen?" Eh, vrouw vlieg, waar zijt ge? Ah, daar. Zijt ge ook al bij hem geweest? Ginds. Bij mijn grootvader, de weledelgestrenghe heer Jan Baptist Breckx. Mag niet, vrouw vlieg. Jan Baptist sterft. Vroeger is hij geboren, tachtig jaar geleden, maar nu sterft hij. Pas op, hij is nog niet dood. Zullen we 's gaan kijken? (stapt met gestrekte arm "waarop de vlieg zit" naar het bed van Breckx) Heer Jezus, zegen allen die hier binnengaan: Vrouw vlieg, en Herman, uw ootmoedige dienaar. Zegen ook mijn grootvader, de heer Jan Baptist Breckx, Zjang van de Zot, die nu aan het sterven is, maar, God zij dank, God zij dank, bijlange nog niet dood. Weg, vrouw vlieg, weg!

2° TONEEL

Waarin we kennis maken met de moeder van onze welbespraakte held, het deerniswekkende vrouwmens Liza Breckx.

Liza stapt tot bij het bed van haar vader, dekt hem toe en wil stilletjes weer naar haar keuken terug.

Liza

Herman.

Herman Heil u, gebenedijde onder alle vrouwen, gebenedijd is de vrucht van uw schoot, want dat ben ik. Moeder?

Liza Ge lastert God. Ssst. Hoor ik hem? Hij is wakker, ik hoor hem.

Herman “Vader. Vader, zeg ne keer iets, toe. Vader.”

Liza Vader. Vader, zeg ne keer iets, toe. Vader.

Herman “Dertig jaar lang al, vader, dertig jaar, hebt geen woord gezegd tegen mij.”

Liza Hoe was ‘t met hem vannacht? Heeft hij zich geroerd?

Herman Zijn ademhaling was niet altijd voorbeeldig. Soms als het trompen van een verkouden olifant. (nabootsend) Dan weer als een sneltrein razend door een afgeschaft station.

Liza Toen uw vader naar zijn werk trok, ben ik al eens komen kijken. Hij sliep toen rustig. Gij ook. ‘t Is niets, jongen, ge moet niet de hele nacht waken, dat houdt niemand vol. Nu ... hij... Hij ademt niet meer. Precies niet meer. Ik.... Ik ben niets gerust. Waar is onze Rens? Heb ik hem nu zijn medicamenten al gegeven? ‘k Ben zo in de war.

Herman Wees niet bezorgd, moedertje. Kom, ga maar rustig aan het fornuis staan. Intussen zal ik nadenken over de kern der dingen. En over nonkel Rens, het genie van. Sint-Kamiel

3e TONEEL

Waarin we kennis maken met Laurens Breckx, sterrenkijker.

Rens (in zijn observatorium, kijkt door een zelfgemaakte verrekijker) Daar! Daar!

Herman Een wijze kop is steeds vroeg op. Laurentius Breckx, sterren kijkende spiegel der wijsheid, hoe gaat het in deze ochtendstond? Goed geslapen?

Rens Slapen? Slapen? Wie kan er in zo ‘n luizenkot slapen? Is de directeur er nog niet?

Herman Nee, maar spoorlags komt hij aangereden. Hoor!

Rens Ik moet hem dringend over die nieuwe komeet spreken.

Herman Hoor het hinniken al van zijn ros. (hinnikt) Nieuwe komeet?

Rens Daar! Daar is ze! Iets ten oosten van de Sextans. Onder de Hydra. Ja. Ziet ge ze?

Herman Ik zie haar, nonkeltje, de nieuwe staartster. Wat een pronkstuk. Weet ge, nonkel Rens, we noemen haar de Laurentius. Hallo. Met de sterrenwacht van Jodrell Bank. Hier de sterrenwacht van Sint-Kamiel. We melden u met trots dat onze beroemde astronoom Laurentius Breckx er met zijn zelfgebouwde telescoop in geslaagd is een nieuwe staartster te lokaliseren en dat die voortaan naar haar ontdekker genoemd zal worden. Over.

Rens Flauwe kul zo ‘n komeet. Ja. Doet niets ter zake.

Herman Nonkel Rens, bescheidenheid is het kroonjuweel van het genie.

Rens Dit is het middelpunt van de kamer. Ja. De kamer maakt deel uit van het huis. Ja. Het huis staat in het dorp. Ja. Een klein dorp in een klein land.

Herman Ja.

Rens Een klein land op een kleine planeet. Op een planeet van de zon. De zon die een van de miljarden sterren van de melkweg is. De melkweg die een van de honderd miljard sterrenstelsels van het heelal is. Hoeveel miljarden planeten waar leven is geeft dat? Ja.

Herman Aarde. Zon. Melkweg. Heelal.

Rens Wij, wij hebben geen belang. Die rotzak daar ligt te sterven. Ja. Daarvoor moet ik naar huis komen. Mijn sterrenwacht in de steek laten. De rotzak. Er zijn miljarden rotzakken zoals hij. Ja. Is hij het middelpunt van de kosmos? Rotzak.

Herman Nonkel Rens! Die rotzak is uw heer vader, de heilige, met genot beloonde verwekker van uw luisterrijk genie.

Rens Er zijn miljarden melkwegstelsels. Ja. Maar hij daar, hij heeft voor dat hij het middelpunt van dat allemaal is.

Herman Sst. Ik hoor hem. Nonkel Rens, het is er dicht tegen. ... Moeder! Moeder!! (*reutelt*) Dit is een zaak van gewicht, Laurentius Breckx. Eén wezen, een van de miljarden wezens van een van de miljarden planeten van een van de miljarden melkwegstelsels staat op het punt te sterven.

Liza Is 't zo ver?

Herman En toch gaat alles door. Hallo. Hier de sterrenwacht van Sint-Kamiel, over naar Mount Palomar. Mount Palomar, hoort u mij? Hier volgt een belangrijke boodschap.

Liza Herman.

Herman De heer Jan Baptist Breckx staat op het punt een nieuwe ster te worden in de 14^e parallax van het 49.867^{ste} zonnestelsel. Hoort u mij? Ik herhaal: de heer ...

Liza Het is zo ver.

Rens Ik moet de directeur verwittigen. Is hij er nog niet? Hij zal weer te laat zijn. Hij is altijd te laat. Hoe dommer, hoe later.

Liza Loop om tante Rozalie, toe.

Herman Zeker, moeder. Hoog geliefde tante Rozalie, en dierbare nicht Monique, gegroet. "Ah Hermanneke, zogezegd, van ons Liza. Hoe is 't jongen? Ge hebt een nieuw hemd aan, zie ik. Wat kost het zogezegd?" Lieve tante Rozalie, toegewijde dochter van de heer Jan Baptist Breckx, ik verkondig u de staat van uws vaders gezondheid. "En hoe is 't met mijn vader zogezegd? Ocharme. Bekanst gepasseerd zeker? En hoe is 't met u, jongen? Ge ziet er goed uit. Toe, leg uw handekes nog 'ne keer op mijn bolaroïden." Ik kan ze niet torsen, tante, uw borsten. Help! Ze verpletteren me.

4^e TONEEL

Waar in tante Rozalie zich autoritair arrogant doet gelden en waarin haar dochter Monique, een kauwgommend punkermodel, ook al geen simpele blijkt te zijn.

Rozalie Goeden dag allemaal. Dag Hermanneke zogezegd. Ge hebt een nieuw hemd aan, zie ik. 't Mocht wel wat moderner zijn. Onz' Liza, waar haalt ze 't toch om altijd zo 'n ouderwetse kleren te kopen zogezegd. Is 't niet waar, Monique? Helemaal uit de

mode. En hoe is 't hier anders? Waar is onz' Liza? Ah daar. Bij onz' vader. Hoe is 't met onz' vader? Liza! G' hebt nog geen stof afgedaan zagezegd.

Liza wijkt zodat Rozalie de oude Breckx kan observeren.

Rozalie Hum. Niet al te best zagezegd. Liza? Wat is dat hier?

Liza Zijn horloge, Rozalie.

Rozalie Van waar komt hij daar mee?

Liza Eergisteren, toen hij de laatste keer uit bed gekomen is, had hij die aan – vraag me niet hoe, maar ineens hing ze met een koordje rond zijn hals.

Rozalie Ik wist niet dat hij die nog had. 't Is een zilveren, nee? Die was ik helemaal vergeten zagezegd. Zijn zilveren horloge. Wat is 't?

Liza Ik ben niets gerust in vader.

Herman reutelt luid.

Rozalie Vader, hoe is 't, man?

Monique Kapot. Ziet ge toch.

Liza Ik peins dat het nu het laatste is, Rozalie.

Rozalie Het laatste, Liza?

Liza begint bescheiden te wenen, Rozalie wil, minder bescheiden, niet onderdoen.

Herman Ach, klagende vrouwen, treurt toch niet om hem.

Rozalie De sukkelaar zagezegd

Monique Sukkelaar? Een oude paljas is 't. Dertig jaar lang al heeft hij tegen zijn eigen dochter Liza geen woord gesproken, geen stom woord. Moet ge daar geen paljas voor zijn?

Herman "Negenentwintig jaar, Monique, ge moet zagezegd niet overdrijven."

Rozalie Negenentwintig, Monique, ge moet zagezegd niet overdrijven. En dat van dat niet-klappen ...

Liza Hoe is 't met u, Moniekske?

Monique Dat gaat, tante Liza.

Liza En op de avondschool? Voor wat is 't dat ge leert?

Monique Voor haarverzorgster.

Rens Er zijn miljarden mensen op de wereld en het heeft geen belang voor wat een van dhen leert. Ja.

Rozalie Onze zot. Hij is daar weer zagezegd met zijn sterren en planeten. Hebt ge 'r geen last mee, Liza? Ik zal maar gerust zijn als die drie dagen voorbij zijn. Ik heb het aan

de directeur gezegd: drie dagen, heb ik gezegd, en niet langer. Evarist zegt het ook: drie dagen is meer dan genoeg, zegt hij.

Liza 't Is toch ook onze Rens zijn vader, Rozalie.

Rozalie Het is niet goed voor 'ne zot: emand zien sterven.

Liza 'Ne zot, moet ge dat nu zo zeggen?

Rozalie Is 't gene zot zogezegd misschien?

Rens Vraag haar niet wat galactische stralen zijn. Of quasars. Of superclusters. Een zwart gat, dat kent ze, het gat van Kabila.

Rozalie 't Is toch wel een schoon horloge, vindt ge niet?

Liza Kom mee naar de keuken, Rozalie. Kom, Moniekske. De koffie zal zo goed als gereed zijn.

Rozalie Die zou 'k nu echt nog willen, zie. En gij, Monique? Zoudt gij ze niet willen zogezegd?

Monique Ik moet niets hebben van zo 'ne paljas. Ik vraag juist maar dat hij rap zou creperen.

Rozalie Oei oei, Monique, dat moogt ge niet zeggen zogezegd. 't Is zogezegd toch altijd uw grootvader zogezegd. Is 't niet waar, Hermanneke?

Herman Ach weeklagende tante, treur niet om hem. Het Rijk Gods is hem immers nabij zogezegd.

Monique Het Rijk Gods? Branden zal hij, als er een hel bestaat.

Rozalie Monique.

Monique En hij verdient niet beter.

Rozalie Monique!

Monique Ja, ik weet wat ge gaat zeggen: 't is allemaal zijn fout niet, ge hebt het al genoeg uitgelegd.

Rozalie Nee, 't is zijn fout niet. 't Is onz' Liza haar fout.

Monique licht schamper.

Rozalie Als onz' Liza niet met iemand van ... van ... ik durf hun naam niet uitspreken zogezegd, in vader zijn tegenwoordigheid.

Monique Van de Malfaits - ik zal 't u zeggen.

Herman (scherp, met paukenslag begeleid) Malfait!

Rozalie De Malfaits, ja.

Monique De Malfaits, de Malfaits. 't Is niet omdat er in de ogen van die paljas daar geen ene Malfait deugt, dat het ook zo is.

Herman (als hoger) Malfait!

Rozalie Omer zagezegd, dat gaat. Maar Albertine, is dat geen heks misschien? Wat heeft die haar man al niet doen afzien. Ernest, zo 'nen brave mens.

Monique En Georges? Die in Amerika zit? Die daar op de radio spreekt en op televisie komt?

Rozalie Over Georges zullen we in dit huis maar zwijgen. Daarbij, 't blijft een Malfait.

Herman (als hoger) Malfait.

Rozalie En de Malfaits hebben mijn vader hier zijn vader doen wegsteken.

Monique Omdat het 'ne zot was. Gelijk zovelen in de familie.

Rozalie Hem in een wambuis gestoken, op een hondenkar gebonden en zo doen wegvoeren naar Sint-Kamiel.

Monique Omdat het 'ne zot was.

Rozalie Om het halfuur stapten z 'af en gingen z' een café binnen. Ondertussen lieten ze mijn grootvader, zijn vader daar, de sukkelaar, vastgebonden op de hondenkar achter. Dàt hebben ze gedaan, de Malfaits.

Monique Honderd jaar geleden. Daarbij, hij had de ruiten uitgesmeten bij de Malfaits.

Rozalie Dat paar ruiten.

Monique Drie serres en een veranda.

Rozalie Maar niet van deugnietierij. Van koppijn zagezegd. Niet van deugnietierij. Deugnietierij zit er in onze familie niet in. In geen ene Breckx.

Monique lacht schamper.

Rozalie Dàt zijn de Malfaits: onschuldige mensen in een gesticht stoppen. Onze familie zag zwart van de honger. Vijf kinderen zonder kostwinner, weet gij wat dat is? Vijf onschuldige wezens.

Monique Van wie drie zotten.

Rozalie En onz' Liza – als ge dat allemaal weet, als ge weet wat die familie met uw bloedeigen grootvader uitgestoken heeft -, onz' Liza dan toch nog ...

Monique Ik wil er geen woord meer over horen. Want ik blijf het een schande vinden.

Rozalie Onz' vader had zijn reden om zo te handelen.

Monique Handelen noemt ge dat? Hij heeft zijn bloedeigen dochter die een kind moest krijgen, zijn bloedeigen dochter overstampt en overslagen, zo hard dat ze er bijna een misval aan overhield. Dat heeft hij gedaan, de bandiet.

Rozalie Een kind van iemand met wie ze niet getrouwd was.

Monique Dat moet gij juist zeggen. Gij die mannen gehad hebt zonder ermee getrouwd te zijn, ik weet niet hoeveel.

Rens Een miljard keer een miljard keer een miljard.

Rozalie Monique zogezege.

Monique Pier en Pol, Janneke en Jefke. En nu Evarist, de kwibus.

Rozalie Monique zogezege.

Monique Zonder met hen getrouwd te zijn.

Rozalie Ge weet heel goed waarom ik niet hertrouw. Omdat het als weef niet uitkomt zogezege voor de belastingen.

Monique Omdat ze na drie maanden die weef laten zitten met haar verschrikkelijk karakter.

Rozalie Monique zogezege.

Monique Geen mens die het meer dan twee maanden uithoudt bij een weef als jij.

Rozalie Monique zogezege. Is Evarist dan niet goed bij mij?

Monique We zullen zien hoe lang het met hem zal duren. Iets langer dan met die anderen. Dat gaat zo met kwibussen.

Rozalie kijkt verslagen.

Liza (op) Komt ge, Rozalie? De koffie is gereed. Moniekske? (af)

Monique 't Is vriendelijk, tante Liza, maar ik moet nog een boodschap doen. (kust Liza; af)

Rozalie Zo een slecht karakter. Van wie ze 't heeft, ik weet het niet. (neemt Breckx' horloge vast) 't Zou een schone gedenkenis zijn. Niet voor 't zilver, maar van de gedenkenis. ... Hij is toch niet te slap, hé, Liza, uw koffie? Gisteren was 't precies nonnekespis. (af)

Herman (als hoger) Malfait. (dan valt hij in een soort trance) Malfait, smeerlap. Op deze dag van wraak heb ik een mensenleven gewacht. Trek uw zwaard en verdedig u als geen lafaard zijt.

Hij schermt en stoot kreten uit. Uiteindelijk heeft hij zijn tegenstander te grazen; hij plaatst zijn voet op het slachtoffer.

Herman Wat hebt ge mijn grootvader aangedaan? Spreek! In wat voor poel van nooddrift en bestaansonzekerheid hem ondergedompeld? Beken! Beken!! Beken!!! "Hem weg doen steken." Luider! "Hem weg doen steken." "Hoe?" "Op een hondenkar." "Nog luider." "Op een hondenkar." Luider!! "Op een hondenkar." ... Malfait, uw bekentenis komt te laat. Het uur des doods heeft geslagen. Aaaaah! Nu reeds druipet laffe kwijl uit uw bek. Drek neemt bezit van uw ondergoed. Naar de hel met u. En zoals u weet, Malfait, de hel is een brandende bol vuur. Op een hondenkar gebonden zult ge rond dat vuur rijden verschroeiend van hitte en dorst. Tienduizend duivels zullen stenen naar u gooien, grindsteen 16/8. Ge zult het gesteun horen van knapen die in hun prille jeugd van een zotte maar niet onverdienstelijke vader beroofd werden. En, Malfait, ge zijt geen wiskundig genie, ge kunt dus met uw botte verstand niet bevroeden dat aan een bol, aan een bol vuur, Malfait, nooit een einde komt. Daarom zeg ik het u: een eeuwigheid lang zult ge rijden en branden. Een eeuwigheid. De heer Laurentius Breckx, gediplomeerd astronoom, zal u uitleggen hoe groot de eeuwigheid is.

Rens Verstaan ze niet. Zijn ze te dom voor.

Herman De eeuwigheid, Malfait, ik zal u uitleggen hoe lang die duurt. Als om het miljard jaar een pimpelmeesje op een molensteen komt zitten, zo 'n klein vogeltje, Malfait, op zo een grote steen, en als dat pimpelmeesje zijn bekje tegen die molensteen wrijft, één keer om het miljard jaar, en als na een miljard keer een miljard jaar er een putje in die steen zal uitgesleten zijn, precies op de plaats, Malfait, waar dat pimpelmeesje zijn bekje tegenaan wrijft, dan Malfait – Felix Timmermans zei het ook al – zal er één seconde, één seconde, tik-tak, ja, van de eeuwigheid voorbij zijn. Eén seconde van uw straf die een eeuwigheid zal duren. Is 't niet om zot te worden, Malfait?

Rens Om zot te worden is 't.

Herman Ween van spijt en sterf, Malfait, lafaard, (steekt wild) sterf, sterf, sterf!!

5e TONEEL

Waarin met Marina ook de liefthgheid haar opwachting maakt.

Marina is eigenlijk al een tijdje op en heeft Herman bezig gezien en gehoord; ze legt een hand op zijn schouders. Herman treedt langzaam uit zijn trance'.

Herman O licht langs de laan van mijn zoektocht gezet,
 mijn schetsboek vol halen en schreven,
 mijn drukrijpe handboek van orde en wet,
 geproefzet maar onuitgegeven.

Herman kijk Marina liefdevol aan. Zij glimlacht alleen maar, en dan nog na lang aarzelen. Hij zakt op de knieën.

Herman De mast en het anker, de schroef van mijn schip,
Mijn diepgang, ofschoon onbevaren,
De boeilijn zijt gij, de bramstag, het rif,
de want van het achtertouwgaaren.

Marina wrijft even over Hermans schedel.

Herman (recht) Ik hou van u, Marina.

Marina Dat mag niet.

Herman	Artikel 15, paragraaf 12 van de Grondwet der Liefde: iedere sterveling heeft recht op liefde.
--------	---

Marina Woorden, Herman, woorden.

Herman Maar een verademing in uw kommervol bestaan.

Marina Doe toch maar niet tè gek.

Herman Ik doe niet gek, ik b n gek. Een van de miljarden gekken op de miljarden planeten van miljarden melkwegstelsels. Melle Bak is ook gek.

Marina Melle is negentig.

Herman Maar nog lenig. Ze heft haar rok op als ze me ziet. “Melle,” zeg ik dan, “steek weg dat wijwatervat, rok naar beneden.” En Albertine Malfait is ook gek. Nee, niet gek. Maar ze heeft een snor. Gepikt. Van Ernest. Ze pakt haar man alles af. De Malfaits zijn dieven, slechte mensen. (grijpt Marina vast)

Marina Stop! Laat los! Herman! Loslaten! ... Moet ik het gaan vertellen?

Herman Vertel dat ik van u houd. Zo zeer dat groenvinken en zanglijsters, piepers en wielewalen, fitissen en koninkjes allen samen voortaan zingen zullen: van zulke liefde werd nooit voordien gehoord, om harentwille besta de wereld voort.

Marina (zucht) Wat moet ik met u?

Herman Kwets ik u?

Marina Ge maakt me ongerust.

Herman Wie liefheeft kent geen rust.

Marina Dat tussen ons is geen liefde.

Herman Wat dan wel?

Marina Sympathie. Vriendschap.

Herman Vriendschap, zegt ze. Hoort ge dat, Peter Breckx?

Marina Hoe was het van nacht met hem?

Herman Goed. Hij sterft. Mijn vrome, zachtmoedige en altoos raisonnabele grootvader sterft.

Marina Het schijnt u niet echt te raken? Zal ik er met dokter Defoer over spreken?

Herman Doe dat. Leg hem uit dat ik me zorgen maak. Niet over mijn grootvaders aardse lot, maar over zijn buitenaardse bestemming. Hele nachten denk ik erover na. De dood, wat is de dood? Wat na de dood? Ik bén, Marina. Voel maar. Hier mijn hart. Dichter. Leg een hand op mijn hart. En ik een op het uwe. Voelt ge mijn hart? Het klopt. Boem boem boem boem. Ik leef, Marina, ik lééf, lééééf. Ik ben. Maar eens zal ik er niet meer zijn. Sterven. Gestorven zijn. Niet meer leven. Wat een mysterie.

Marina Ik heb liever dat ge daar niet te veel over piekert.

Herman En gij, Marina, gij dartelt rond, Maar ge weet evenmin waar ge vandaan komt en waar ge henen gaat. Zijt ge dan niet bang voor zoveel onwetendheid?

Marina Niet als gij bij mij zijt, meneer de dichter. Of moet ik zeggen: meneer de filosoof? Meneer de dichtende filosoof. (kus op zijn wang) Nu moet ik weg. (draait zich nog even om; ontwaren we een verliefde blik?)

Breckx kreunt luid. Marina blijft staan.

Herman Pas op! Hij bijt nog. Honderd en zes jaar is hij geworden en hij kan nog altijd geen meisjes met rust laten. Van wie denkt ge dat ik het heb? (grijpt Marina liefdevol vast) Van wie? Van wie?

Marina Herman. Stop. Stop!

Herman omhelst haar, ze biedt nauwelijks weerstand.

Herman Ik houd van u, mijn slanke sleutelbloem, mijn nobele zilverreiger met de trage vleugelslag, mijn meisje met de ogen van een vuursalamander, mijn verlegen sneeuwkllokje.

Marina Zotte jongen. (wil weg, wuift nog even; af)

6^e TONEEL

Waarin onze filosoof door twijfel wordt overmand

Herman Ze weende. Moeder weende. Waarom? Omdat hij dertig jaar al niet meer gesproken heeft tegen haar. Dertig jaar. Dertig van een miljard van een miljard van een miljard van een miljard ... (enz.)

Rens echoot mee.

2^e BEDRIJF

1ste TONEEL

Waarin we merken dat de dag ten einde loopt

Liza (bij Breckx, kijkt naar hem, dekt hem toe, kijkt weer naar hem) Vader. Hoe is 't, jong? Moet ge niet 'ne keer drinken? (gaat zitten, verdriet, tranen)

Herman (op) Moeder, uit de vulkaan van uw aardappelkom ontsnapt stoom en kokend water.

Liza (recht) De patatten zijn gaar. Ge hebt ze toch van 't vuur genomen? Hoe laat is 't? Uw vader zal gaan komen. Let gij nog wat op peter? (nog een blik op Breckx; dekt hem nog wat beter; af)

Herman Ik zal scherp toezien, moeder, hoe hem de laatste decimeters draad des levens worden afgesponnen. Hier zal ik me zetten, dicht bij uw culinaire territorium. ... Geachte dames en heren, vanavond zal ik een exposé houden over de taalkundige eenvoud als gedragspatroon in een complex samenlevingsmodel. ... Waarom weende ze? Moeder, er welde een traan in uw ogen. Een toermalijn in het schrijn van uw vernederd-zijn.

In de verte nadert Jeroom.

Herman Ginds is hij, de landman, moe gelabeurd maar desalniettemin voldaan huiswaarts kerend na de volbrachte taak. "Dag Jeroom." (gebrom, gehoest, gefluim) "Ga zitten. Ik heb snijboontjes gemaakt. Met koteletten. Twaalf. Is dat genoeg?" ... Moeder! Vader is daar. (zet zich met veel gekreun en gesteun aan tafel en stort zich uitgehongerd op het denkbeeldige eten)

2^e TONEEL

Waarin we kennis maken met de landman Jeroom

Jeroom log en lomp op. Liza heeft intussen het eten op tafel gezet.

Herman Dag vader, wederom een stap in de rivier verlegd?

Liza Dag Jeroom. ‘t Zijn snijboontjes met koteletten. Vier? Zal dat genoeg zijn?

Jerroom stort zich meteen op het eten.

Rens (op) Eindelijk, meneer de directeur. Bedankt dat ge gekomen zijt. Wat ik wou zeggen? Ik denk dat ik mij definitief hier op de zolder zal installeren. Ge hebt van hieruit een scherp zicht op de melkweg. Blijft natuurlijk de kwestie van mijn telescopen. Die moeten naar hier verhuizen.

Jeroom bekijkt Rens oerdom en boert.

Liza Rens, ga naar de keuken, jong', toe.

Rens Naar de keuken? De keuken? Hoort ge dat, meneer de directeur? Ze horen van de melkweg spreken en ze denken aan de keuken. Hoe zot kan een mens zijn.

Liza Toe.

Rens Weet iemand hoe oud het zonnestelsel is? Ja. Weet iemand het?

Herman “Bijna vijf miljard jaar oud. Ja.”

Rens Vier miljard jaar zeventhonderd miljoen jaar. Ja.

Herman “En wanneer de zon zal instorten? Ja.”

Rens En weet iemand wanneer de zon zal instorten? Ja.

Herman “Zeg het ‘ne keer.”

Rens Ik zal het zeggen. Als alle brandstof in het binnenste van de zon zal opgebruikt zijn, dan zal ze instorten. En wanneer zal dat zijn?

Herman “Binnen vijf miljard jaar zal dat zijn. Ja.”

Rens Binnen vijf miljard en driehonderd miljoen jaar zal dat zijn. Ja.

Herman "Is 't niet straf?"

Rens Is 't niet straf? Binnen weinig meer dan vijf miljard jaar al. Ja. Maar hier denken ze nog alle tijd van de wereld te hebben.

Herman "Zotten!"

Rens Zotten! (af)

Jeroom Zot. (eet knorrend voort)

Liza Smaakt het? Wilt ge nog wat snijboontjes?

Rens (terug) Binnen vijf miljard jaar. Dan liggen we allemaal met onze pisser omhoog. Allemaal. Van de grootste tot de kleinste. (af)

Liza Nog wat patatten? Ik had een kotelet meer moeten bakken zeker? Haal 'ne keer een glas bier voor uw vader, Herman.

Herman Zonder vertoef, moeder.

Jeroom (blijft maar vreten, kijkt even naar Herman) Gedraagt de kleine zich?

Liza (knikt overtuigend) Hij heeft heel de nacht gewaakt. En vandaag ook.

Rens (op) Verschompelen zal ze, de zon. Ja. Tot een kleine witte dwerg. Ja. Maar dat beseffen ze hier niet. De zotten. (af)

Liza Vader gaat met de minuut achteruit, Jeroom. Hebt ge nu al 'ne keer gedacht aan wat ik gisteren gevraagd heb? Of we geen dokter moeten roepen en een pastoor of zo.

Herman (volleerd garçon, geeft vader glas bier) S' il vous plaît, mesjeu.

Jeroom drinkt het glas in een keer uit.

Herman boert, stapt naar de zetel, ploft neer en haalt met twee vingers een stuk vlees van tussen de tanden.

Jeroom boert, stapt naar de zetel, ploft neer en haalt met twee vingers een stuk vlees van tussen de tanden.

Neemt tabaksdoos en rolt zich een sigaret. Af en toe geeuwt hij.

Liza Elk uur kan nu 't laatste zijn.

Herman (kreunt en hoest) "Die wijven, die wijven, altijd overdrijven."

Jeroom (kreunt en hoest) Die wijven, die wijven, altijd overdrijven. (recht)

Liza Zult ge een vierde man vinden, nu Philemon van Mina zijn heup gebroken heeft?

Jeroom Gudule zal wel meedoen.

Liza Zal 't laat zijn?

Jeroom haalt de schouders op.

Liza Moet g' iets doen morgen?

Jeroom Het glazen dak kuisen. (stapt weg)

Herman "Amuseert u."

Liza Amuseert u.

Jeroom laat een knal van een scheet en verdwijnt.

Liza gaat vermoeid zitten.

Rens (op) Eerst ontploft het binnenste, dan brandt de waterstof op, daarna begint ze te krimpen. De zon krimpt tot ze niet groter meer is dan een witte dwerg. Maar ge moet mij niet geloven als ge denkt dat ge nog tijd genoeg hebt ... (af)

Liza dommelt in.

Herman Zingt jubilate voor de Heer. Ginds, ter kimme, ontwaar ik twee melkwegstelsels, verschrompeld tot twee witte reuzendwergen met een rode pinnenmuts. Tante Rozalie!

3^e TONEEL

Waarin Rozalie nog eens praatje komt maken, en vergezeld blijkt te zijn van Evarist (de kwibus)

Rozalie Dag allemaal. Evarist is ook 'ne keer meegekomen. Kent ge onz' Liza, Evarist?

Evarist (men kan zich afvragen wat dit gepommadeerde warhoofd met zijn Clark Gablesnorretje aan Rozalie vindt, heel zeker haar kingsize borsten) Mijn deelneming, Liza. Het is verschrikkelijk uw vader te moeten verliezen. Maar troost u, hij is recht naar de hemel.

Liza (wakker schrikkend) Is er iets? Is hij ... (bij Breckx) Hij leeft nog.

Evarist Hij leeft nog, Rozalie.

Rozalie Liza! Moet ge uw tafel niet afruimen zagezegd?

Liza Jeroom heeft maar juist gedaan met eten. Ik had er me vijf minuutjes bij neergezet. Een mens moet 'ne keer op adem komen. En 'ne keer een babbeltje slaan.

Herman "Ik sla toch zo geiren een babbeltje."

Liza Ik sla toch zo geiren een babbeltje.

Rozalie Liza mens, doe niet zo kleinhartig. 't Is onz' vader, ik weet het wel, en niemand ziet zijn vader geiren vertrekken. Maar 't is 'nen oude mens. We moeten ons met zijn lot verzoenen. En ik heb ook verdriet zagezegd. Is 't niet waar, Evarist?

Evarist 't Is waar, Rozalieke, 't is waar.

Liza traanogend naar de keuken.

Rozalie Liza. Ge moet niet weglopen. Kom hier zitten. Ik heb 't een en 't ander te bespreken met u. Hebt g' al 'ne keer op de beeldeken gepeinsd?

Liza Beeldeken?

Rozalie De doodbeeldeken.

Liza Doodbeeldeken? Rozalie. Mogen we daar nu al over klappen? Vader leeft nog.

Evarist Hij leeft nog, Rozalieken.

Rozalie Leven? Dat is iets van hooguit een halfuur of zo. We moeten op alles voorbereid zijn. Evarist werkt bij drukker De Wolf, en die heeft de schoonste doodbeeldeken van de streek.

Liza Rozalie mens, ik geloof nooit dat dit goed is.

Evarist 't Is niet goed, Rozalieken. 't Is beter als hij echt dingen dood is.

Rozalie (berispt Evarist met de blik) De Wolf heeft er nog met Ons Heer op zijn kruis aan de voorkant. Van die zwarte zagezegd. Die gaan we nemen, Liza. Dat is 't laatste wat we voor onz' vader kunnen doen, de sukkelaar zagezegd. Hij heeft ook zo menig kruis gedragen.

Herman O hoofd vol bloed en wonden,
vol smart en smaad en hoon,
o hoofd met spot omwonden
Met enen doornenkroon.

De verschrikte Evarist kent Herman nog niet en gaat een stap opzij.

Rozalie Dat is Hermanneke van onz' Liza. Zwarte. De Wolf heeft ook mauve beeldekes. Maar die zie 'k niet geiren. Gij, Liza?

Liza Rozalie mens, zijn adem gaat nog heel regelmatig. Ik ben zeker dat hij ons hoort.

Evarist Heel regelmatig, Rozalie. 't Is gelijk een nieuwe.

Rozalie Ik heb ook al eens op de pastoor gepeinsd. Daar komt niets van, Liza. Ge weet hoe kwaad onz' vader zijn hele leven op de pastoors geweest is.

Breckx reutelt luid; Evarist, dicht bij Breckx, sprint de andere kant uit. Daar staat Rens.

Rens Vijf miljard jaar. Peins niet dat daar geen einde aan komt.

Evarist zoekt weer een andere plek op.

Rozalie Dat is onze Rens. Op hem moet ge niet letten zogezegd. 't Zou een affront zijn voor vader, een pastoor aan zijn sterfbed zogezegd.

Liza Gij moet het weten.

Rozalie En waarom ik zogezegd? Ik moet hier alles beredderen. Gij zijt toch de oudste?

Liza Waarom niet broeder Telesfoor vragen? Die is tegelijk dokter en geestelijke.

Evarist Ja, Rozalieke, broeder Telefoon.

Rozalie Broeder Telesfoor? Die kwakzalver zogezegd?

Liza Hij heeft vader genezen van 't katrienewiel.

Evarist Van 't karrewiel, Rozalieke.

Rozalie Hoe lang is dat geleden?

Rens Zeg liever hoe lang het nog zal duren. Vijf miljard jaar. 't Zal er rapper zijn dan ge verwacht.

Rozalie Zot, zwijg. Pak vijfentwintig jaar. Moet ge daar nu nog over klappen?

Liza Ik weet het nog, we moesten een noveen doen, negen dagen aan een stuk elke avond de paternoster bidden en een speciaal gebed tegen 't katrienewiel. En zelf op de wonde strijken, zelf die de broeders zelf gemaakt hadden.

Rozalie Stinkzalf.

Liza Maar vader zijn been was ermee genezen. Met broeder Telesfoor heeft vader nooit ruzie gehad.

Rozalie Wilt ge soms zeggen dat vader 'ne ruziemaker was zogezegd. Dat moeten we op zijn doodbeeldeke laten zetten. Wat voor 'nen brave mens onz' vader alzeven geweest is.

Herman "Ik heb zijn karakter, niet waar Liza?"

Rozalie Ik heb zijn karakter, niet waar Liza? Ook met mij heeft geen mens ambras.

Liza Wie gaat de tekst maken voor op zijn beeldeke?

Rozalie Die onderwijzer van de Klimopstraat doet dat toch? Die lange smalle.

Liza Die van elke dode een heilige maakt?

Rozalie Past dat niet bij onz' vader zagezegd misschien

Liza sloft naar de keuken.

Rozalie Waar gaat ge? Hier moet ge zijn. We zijn nog niet uitgekapt.

Evarist begint te fluiten, van schrik waarschijnlijk.

Rozalie Ik heb ook nog 'ne keer op dat horloge gepeinsd.

Herman Tik-tak, tik-tak, ikt-tak.

Liza Horloge? Dat zal hij nooit uit handen willen geven.

Rozalie 'Nen dode kan niets vasthouden, Liza. Evarist, fluit niet zo. Ik vind dat het mij toekomt, Liza.

Herman Tik-tak, tik-tak, tik-tak.

Liza kijkt afwezig voor zich uit, Evarist loopt zenuwachtig rond.

Rozalie Ik ben de enige in de familie met wie onz' vader nooit ruzie gehad heeft zagezegd.

Herman Tik-tak, tik-tak, tik-tak, tik-tak, tik-tak, tik-tak.

Rozalie Ge zoudt dat horloge toch zelf niet willen? Dat kan niet, Liza, dat zou niet eerlijk zijn zagezegd. Als dat niet voorgevallen was tussen u en Malfait, ik zou nog zeggen. Maar ...

Herman (scherp, met paukenslag begeleid) Malfait!

Rozalie (tot Liza) Ge moet mij niet zo bezien. 't Is toch waar? Evarist! Loop niet zo rond, heb ik u gezegd. Als we 't hem nog konden vragen, ik deed het. Ik ben zeker dat hij zou zeggen: Rozalie, dat horloge komt u toe zagezegd.

Herman Wierd Maria 't eeuwig leven,
Wierd de moord'naar hoop gegeven,
Hopen durf ik ook, en beven.

Liza Ik zou 't hem willen vragen, Rozalie, en 't kan mij niet schelen wat hij zou antwoorden. Als hij maar antwoordde. Als hij maar iets zei.

Rozalie Evarist, schei uit met dat op de tafel trommelen. ... Begint ge weeral over dat klappen en niet klappen? Alleman draagt zijn kruis, Liza. Ik ben een weef, ik heb het ook niet onder de markt gehad. Maar sommigen dragen het kruis dat ze verdienen zagezegd.

Liza kan het niet meer aanhoren en stapt naar de keuken.

Rozalie	Zwijgen is toestemmen. Dat horloge is van mij. Evarist, het hangt rond zijn hals. Aan een koord. Ge moet die juist maar over zijn kop schuiven.
Evarist	Rozalieken ...
Rozalie	Vooruit. Ik ga ondertussen een koffie drinken. Begin. (<u>af</u>)

4^e TONEEL

Waarin Monique nog wat olie op het vuur komt gieten.

Monique	Waar is ze? Rozalie-gendarme. Ah dag Evarist.
Evarist	Dag Moniekske.
Monique	Moeder, geef mij 'ne keer wat geld. Ik moet een nieuw t-shirt hebben.
Rozalie	(<u>op</u>) Ge zoudt u beter een nieuwe broek kopen.
Monique	Wat mankeert er aan deez' broek?
Rozalie	Is dat nu echt nodig om in zo 'n gescheurde spullen rond te lopen?
Monique	Mode is mode.
Rozalie	En wat voor een t-shirt gaat g' u kopen? Een zwart toch?
Monique	Een zwart. Zijt ge op uw kop gevallen ?
Rozalie	Ge gaat toch een poosje de rouw dragen?
Monique	Ah. Is 't zo ver? Kalle?
Evarist	Nee nee. Hij leeft nog. Hij is kerngezond.
Monique	Ja? Spijtig.
Rozalie	Hebt ge dat horloge al gepakt, Evarist? En ge moet die beeldekens nog gaan bestellen.
Evarist	Rozalieke, ik ben niet bijgelovig, echt niet, en mijn baas ook niet, Freddy De Wolf, maar hij zal nooit een letter willen drukken, zelfs niet zetten, vooraleer de dode gestorven is.
Rozalie	Als de peer rijp is moet ze getrokken worden. En ge kunt toch niet wachten tot hij gekist is.
Monique	Van kisten gesproken, zeg tegen de begrafenisondernemer: niet nagelen, maar vijzen, en daar dan een ijzeren ketting rond. ... Blijf niet op voor mij. Ik ga naar de Roxy vanavond, met Mario. Saluut.
Rozalie	Monique zagezegd. Naar een dancing als uw peter op sterven ligt.
Monique	Naar de kermis als 't moet. (<u>af</u>)

Rozalie En begin gij maar aan dat koordje rond zijn hals.... Is uw koffie nu eindelijk gereed, Liza? (af)

Schemer.

Evarist nadert omzichtig de stervende Breckx.

Rens op met Herman.

Rens Een spiegeltelescoop heeft voordelen en nadelen. Ja.

Herman Voordelen en nadelen. Ja.

Rens Pas op, een lenzentelescoop is ook niet perfect. Ja.

Herman Ook niet perfect. Nee.

Rens De directeur weet dat. Maar waar blijft hij? Laat ons goed nadenken.

Herman Laat ons goed nadenken. Over het stervend lichaam van uw heer vader bijvoorbeeld. Twee meter haast verbeurde leven. Eén hart, twee longen, één alveesklier en nog een stuk of wat andere vitale maar nu volstrekt overbodige organen.

Rens en Herman staan als een sandwich rond Evarist en drijven hem tot bij het bed van Breckx.

Rens Sterven, wat is dat? Er zijn mensen die daar hun gedachten op zetten. Ge moet er zot genoeg voor zijn. Sterven is verschrompelen. Zo groot worden. Ge kunt dat met het blote oog niet zien. Met een sterrenkijker kunt ge dat zien. Sterven is licht worden. Licht.

Herman Fiat lux.

Licht aan.

Rens (bij Evarist) Gij zijt de directeur niet.

Herman Dit is geen lichaam meer.

Rens Gij zijt Fiel die 's nachts op de mondharmonica speelt.

Herman Het is de witte dwerg.

Rens Ik pak uw mondharmonica af.

Herman Dwerg. Ik pak uw laatste bokaal waterstof af.

Rens In de kachel gooi ik het.

Herman Tot stof en as zult ge wederkeren.

Rens Een bedrieger zijt gij. Ik zal u voor de commissie doen komen. Gij hebt het recht niet naar de sterren te kijken. Nu niet en binnen vijf miljard jaar niet. Directeur zeker. Een zot, ja.

Herman Tot stof en as zult ge keren.

Rens Zot!!!

Herman Stof en aaaaas.

Evarist is intussen zot geworden van schrik. Hij heeft enkel oog voor de twee 'gevaarlijke zotten', en merkt eerst niet dat ook Breckx wakker wordt. Als Evarist dat ziet, slaat hij in panische angst op de vlucht.

5^e TONEEL

Waarin met Marina de liefde nogmaals voor wat verademing zorgt.

Marina Wie was die man?

Herman Dat was de Heer Evarist Kwibus, die, vaardig als niet een, vruchtbestuivingen toepast op tante Rozalie, haar naam zij geprezen, die zelf het ultieme sieraad van ons melkwegstelsel is.

Marina Herman, een beetje soberheid graag.

Herman Uw wil geschiede, parmantige vrouw.

Marina Ik meen het. Kijk me aan. Kijk me aan! ... Sint-Alexis heeft gebeld.

Herman Heel sympathiek van die nobele heilige.

Marina Het nobele instituut. Ze willen een beoordeling van me.

Herman Dat is u toevertrouwd, spiegel van gerechtigheid, zetel van wijsheid, oorzaak van mijn blijdschap.

Marina Herman. Kijk me aan. Wat moet ik u met u?

Herman Wat het hart u ingeeft, liefste. Volg het spoor van de liefde, ten hemel leidt het. Ten zevenden hemel. (grijpt haar plots vast)

Marina Doe dat niet. Doe dat niet. Het mag niet.

Herman Ik hou van u.

Marina Ik weet het.

Herman En gij van mij.

Marina Dat weet ik nog zo niet.

Herman Wel.

Marina Ik ...

Herman Gij ... (kust haar)

Marina (maakt zich los) Ge maakt het me moeilijk, Herman.

Herman Grote tegenwerking, grote voldoening.

Marina Morgen verwachten ze mijn verslag.

Herman Morgen?

Marina Morgen. Ik kan niet langer blijven liegen. Ik voel me een bedriegster. Dat ben ik ook.

Herman Ge ziet me graag.

Marina Ik ... (duwt hem van zich weg en verdwijnt)

Herman Marina! Marina!! Vanavond om tien uur! (gaat zitten en leunt achterover; fluit een deuntje)

6^e TONEEL

Waarin Jan Baptist Breckx nog niet helemaal dood blijkt te zijn; zie maar hoe hij uit zijn bed komt gesukkeld.

Herman (vermoedt iets, stopt met fluiten) Peter Breckx.

Breckx laat zich kreunend op een stoel vallen.

Herman Peter Breckx, welkom in het rijk der gladiatoren. Als uw oude soldenierblik u nog niet in de steek heeft gelaten, zult u het bloed ontwaren dat vanmorgen, na een van mijn kant heldhaftig gestreden strijd, uit de laffe aderen van de laffe boosdoener Désiré Malfait is gevloeid.

Breckx Malfait. (wil vloeken, vindt de kracht niet, hoest en reutelt er dan maar wat op los)

Herman Is het wel goed dat ge uit uw ledikant zijt gekomen? (de 'echte Herman' is bekommerd) Wil ik u weer in uw bed helpen? Ik zal op ons moeder roepen, wacht.

Breckx (vloekt ook bij deze naam)

Herman (weer de andere Herman') Ik stel vast, krijger, dat ge nog niets hebt ingeboet van uw tot in de Kaukasus vermaarde strijdlust.

Breckx (rochelend) Hoe laat is 't?

Herman Dag en uur, soldaat, welke waardeloze aanduidingen voor wie aanbeland is bij de volheid der tijden.

Breckx Hoe laat, zegt ge?

Herman Negen uur, dove ketel.

Breckx Zeven?

Herman Negen! Ziet ge dan niet hoe de avond naakt. Hoe ginds ter kimme de nacht zich klaar houdt om zijn dekens over ons uit te spreiden.

Breckx Drinken. Drinken.

Herman U vraagt te drinken, stervende Galliër. Maar wat zal ik, hertogelijk proviandbeheerder, u schenken? Bier? Champagne? Oude klare?

Breckx Cider.

Herman Verklaar u nader: welke cider? Kriekencider?

Breckx Er is er geen andere.

Herman Kriekencider. (zingend) General Pappenheim, er soll leben, general Pappenheim, er lebe hoch. Beim Cider und beim Bier, lustige Pappenheimer sind wir hier, beim Cider und beim Wein, lustige Pappenheimer wollen wir sein.

Breckx (drinkt met veel gemors uit de fles)

Herman Cider, soldenier, stuwt het bloed door de verkalkte pijpen van het afgeleefde lichaam.

Breckx (mompelt iets)

Herman Wat bedoelt u? Spreek toch, sprakeloze. Doven zullen immers gehoord worden, stommen zullen zien. Wat brabbelt ge?

Breckx Ik ga sterven.

Herman Sterven. Gij? Zijt ge dan van lotje getikt? Ge ziet er stralend uit, als voor het betreden van het lichaam van de geliefde, de opgewonden jongeling.

Breckx Kapot. Kapot.

Herman Muitende veteraan, uw zwartgalligheid staat me tegen. Beseft ge dan niet dat de slagvelden van deze wereld u meer dan ooit nodig hebben?

Breckx Mijn tijd is gekomen. (hoest, rochelt en kraakt)

Herman (slaat een grotesk kruis)
Welk een gruwel 'n zal 't niet wezen,
Als de rechter op gerezen
't goe' zal uit het kwade lezen..

Breckx Herman.

Herman Peter?

Breckx Gij, gij zijt een roos op een mesthoop. (weent, schuift het touw met het horloge van rond zijn hals) Voor u. Mijn zilveren horloge. (hoest en kreunt weer)

Herman (koestert aangedaan het horloge)

Breckx Voor al de rest mogen ze vechten. Voor dat niet. Het horloge van mijn vader. Hij mocht het niet dragen in 't gesticht. (weent als een klein kind) Maar als ik op bezoek ging, hing ik het gauw rond zijn hals. Achter 't gat van de broeders.

Herman (valt op de knieën) Peter. (de 'onechte' Herman neemt weer de bovenhand) Grootvader. Ben ik het wel waard?

Breckx Wat?

Herman Het horloge. Mag ik er aanspraak op maken dat historische kleinood te dragen? Komt het niet veeleer uw zoon Rens toe?

Breckx Rens? Godfer! (hoest) Godferse zot.

Herman Of Liza, mijne moeder, uw teerbeminde dochter.

Breckx (klemt de lippen op elkaar)

Herman Rozalie dan zogezegd, uw nakomeling met de borstekens van melk en honig?

Breckx Wat?

Herman Tante Rozalie!

Breckx (kermend) Nooit! Nooit! Dat serpent! (gekreun)

Herman Wondere trompetrumoeren
Zullen al de graven roeren
Al die dood zijn troonwaarts voeren.
(speelt met het horloge)

Breckx Bewaar het, jongen.

Herma knielt bij Breckx, die streelt door zijn haar.

Breckx Ik ben gereed, ze mogen me komen halen.

Herman (wordt weer 'de onechte') Maar voor het zover is, dierbare ijveraar voor de vrede, wil u, in dat ultieme moment, geen dienaar Gods aan uw zijde? (luid aan zijn oor) De pastoor of zo?

Breckx De pastoor? Godfer.

Herman Ge zijt dus bereid om zonder geestelijke bijstand voor de opperste rechterstoel te verschijnen.
't Zal een boek tevoorschijn komen
Daarin 't al staat opgenomen
Dat het oordeel Gods moet schromen.
Jan Baptist Breckx, geboren en gestorven naar de onontkoombare wetten van Gods heilige natuur, zijt ge vrij van zonden om door deze poort het rijk der hemelen binnen te treden? Zijt ge sedert uw laatste geldige biecht niet meer ongehoorzaam geweest? Niet meer aan de suiker gaan zitten? Niet meer met onkuise gedachten begaan geweest?" Waarom, Zjang Breckx, hebt gij in het uur uwer dood uw dochter Liza geen woord van liefde meer geschonken, één enkel woord van liefde?

Breckx (kreunt)

Herman Peter. Toe. Waarom zegt ge niets tegen moeder?

Breckx (kreunt, rochelt) Een hoer is 't. Ze heeft met een Malfait te doen gehad. Op een hondenkar hadden ze hem vastgebonden. Mijn vadertje. Ze lachten hem uit. (schreit) Mijn arm vadertje.

Herman Dertig jaar, peter, is dat niet meer dan genoeg? Zeg haar iets, toe, één woord maar. Liza, zeg.

Breckx (klemt de lippen op elkaar; plots valt zijn hoofd op zijn borst)

Herman (bang) Peter? Peter Breckx! Moeder! Tante Rozalie!

Liza (op) Vader.

Rozalie (op) Maar kijk nu toch 'n keer. Wat komt gij hier doen? Vader, ge moet in uw bed blijven zagezegd.

Liza Hij ademt nog.

Rozalie In zijn bed moet hij zijn. (schudt bed op) Vooruit, Herman, help uw moeder. Ja maar, ja maar, kinderen toch.

Herman Hij komt weer bij.

Breckx (recht het hoofd, merkt Liza en duwt haar weg)

Rozalie Herman kan dat niet alleen, vader.

Breckx Zwijg gij, toverheks.

Rozalie Ge zijt zot, gij. Uit uw bed komen als ge ziek zijt zagezegd.

Breckx Weg! Weg!!

Rozalie Zo een tegendraadse mens, hebt ge dat ooit van uw leven.

Herman Laat maar, bevallige dames, ik zal zelve de stier bij de horens vatten, Vooruit, dappere hellebardier, de knuisten op mijn schouders gelegd. (naar bed met Breckx) Ten paradijze geleiden u de engelen, mogen de martelaren u bij uw komst begroeten, en u geleiden naar het hemelse.... A-één, a-twee, a-drij!

3e BEDRIJF

1e TONEEL

Waarin Jeroom thuiskomt van een cafébezoek

Liza zit kousen te verstellen. Ze kijkt af en toe naar Breckx, maar heeft vooral vaak. Ze dommelt in. Klokslag tien schiet ze wakker. Op dat moment waggelt Jeroom naar binnen.

Liza Ik was in slaap gevallen. (snel tot bij Breckx, schudt zijn kussen op) Hij ligt rustig nu.

Jeroom poogt zich een sigaret te rollen; lichte dronkenschap hindert hem.

Liza Waar zijt ge geweest? Bij Gudule? Was er volk? Met wie hebt ge gekaart? Met Frans en Remi? En de vierde man?

Jeroom mompelt iets.

Liza Wie? Hubert? Maurice? Moet ge geen glas bier meer hebben? Er is nog kaas. Een boterham met kaas? Gaat het niet?

Jeroom bekijkt haar dom

Liza Uw sigaret?

Jeroom (steekt tabaksdoos weg; hij geeuwt breed en luidruchtig) Ik zal maar gaan slapen zeker.

Liza Ik kom ook. Als onze Herman binnen is.

Jeroom Waar is hij?

Liza Bij onze Rens.

Jeroom geeuwt onverschillig, wil gaan slapen.

Liza Jeroom, moet ge niet nog 'ne keer naar vader gaan kijken? 't Kan de laatste keer zijn.

Jeroom kijkt van ver nog eens naar Breckx, geeuwt dan lang en luidruchtig; af.

Liza Het vliegenraam staat nog in. Neem het weg en doe het venster dicht, dan hoort ge morgen 't lawaai van buiten niet en kunt ge langer slapen. Slaap wel. (installeert zich weer om kousen te verstellen; bedenkt zich, neemt een paternoster en begint te bidden; na korte tijd zakt haar hoofd weg)

Herman en Rens op.

Rens Waar is de directeur? Ik moet hem spreken. Ik wil een antwoord. Hoe laat is 't?

Herman Dat antwoord, eerstaanwezende sterrenkijker van het keurvorstendom Sint-Kamiel, kan de directeur u niet geven. Ik wel. Het is nu ... (spelend met het horloge) volgens de officiële Greenwich tijd is het nu 22 uur 03 minuten 30 seconden. Tik. Tik. Tik. Bij het derde tikje zal het juist 22 uur 03 minuten 40 seconden zijn. U wil dus de directeur spreken? Bedoelt u Galileo Galilei? Die ligt in gindse hoek te sterven. En daar, daar slaapt zijn dochter: Liza Galilei. Slapen niet, dutten. Wacht! Ik ruik een spoor van spiritiosa. Geen vreemdsoortige fladderak maar echte inheemse gersten. Geus of lambiek, ik laat me braden. Geen twijfel meer: hij is thuis.

Rens De directeur?

Herman Zijn schoonzoon, de echtgenoot van Liza Galilei. (geeuwt) "Gaaf ge slapen, Jeroom?" (mompelt onsamenhangende zinnen) "Jeroom?" "Wilt ge, vooraleer de drank zich aan uw voortplantingsenergie vergrijpt niet gauw even aan mijn pruimen schudden?" (speelt weer met het horloge) Tik-tak, tik-tak, tik-tak. Engelenmuziek. Nonkel Rens, nog voor geen biljoen flonkersterren ruil ik dit zilveren meesterwerk.

Rens (trekt zich terug en noteert geniale formules op zijn bord) Een biljoen seconden, dat is 31 duizend 700 jaar. Ja. 31 duizend 700 jaar.

Herman Wonderbare wereld! Ginds plaveit een astronomisch kunstenaar de melkweg met de tegels van zijn genie. En hier, (bij Liza) hier slaapt de mens geworden eenvoud. Hoeveel is één kotelet plus één kotelet? Twee koteletten. Hoeveel is nul plus nul? Nul woorden plus nul woorden - hoeveel? Eén moment lustgevoel, zes weken spanning, negen maanden hoon, dertig jaar stilte. "Negenentwintig jaar, Monique, ge moet zagezegd niet overdrijven."

Rens Honderd miljard kilometer ver, maar ik zie haar, ik zie haar. Mij kunnen ze niets verbergen. Ja. Ze beweegt, Kijk, beweegt.

Herman Ze beweegt, nonkel Rens. *Eppur si muove*. De komeet beweegt, de aarde beweegt, de bolaroiden zagezegd van tante Rozalie bewegen. Moeder, alles beweegt, alles, zelfs het rapier van uw heer gemaal. Mirakel! Mirakel!

Liza Herman! Straks wordt peter wakker. Ik had u niet horen komen, ik was in slaap gevallen Uw vader is al naar bed.

Herman Hemelse geuren markeren de weg waarlangs hij zijn pronte lichaam voort heeft bewogen.

Liza (bij bed van Breckx; ongerust) Herman?

Herman (gaat kijken) De oudeman, helaas, hij beweegt niet meer. *Non si muove.*

Liza Is hij ... ? Hij is ...

Herman Hallo? Met de oproerpolitie van het hiernamaals? Commandant, wil u alstublieft alles in staat van gereedheid stellen: Friese ruiters, waterkanonnen, traangasgranaten? De vermaarde terrorist Saddam bin Breckx wordt in een rode jaguar op weg naar de tweeënzeventig maagden geseind.

Liza Vals alarm. Hij ademt nog.

Herman Hallo. Met het hiernamaals? Commandant, er is, zoals altijd als bin Breckx erbij betrokken is, een misverstand in het spel. Hij leeft nog. Zijn borende blik verlamt de omstaanders. ...

Zo moe is Liza, dat ze even wankelt.

Herman Ga maar slapen, moedertje.

Liza Blijft gij bij hem? Als er iets is, kom me roepen.

Herman De stilte van de nacht omarme u met haar tederheid. (geeft zijn moeder een kruisje en een nachtzoen)

Liza En geen zotte toeren. (af)

Herman Welnee, moedertje, ik zal braaf zijn. Uw devote kindje.
 (op de knieën)
 Ik wil mij gans u geven, nu,
 O liefste Jezus zoet,
 De loop van gans mijn leven, u,
 Mijn hart en mijn gemoed.
 (bewondert andermaal zijn horloge, recht, zingt)
 Mijn grootvaders klok was wel honderd jaar oud,
 Maar ze tikte nog altijd secuur.
 En wat ook gebeurd op aard liet haar koud,
 (meer neuriënd) Zij tikte en sloeg ieder uur.

2^e TONEEL

Waarin ook de liefde nog eens aan bod komt

Herman heeft Marina zien komen en verstopt zich; het is inmiddels ook donker geworden.

Marina Is hier iemand? Hallo. Is hier iemand?

Herman Hier de zwager van Frankenstein. Hij ruikt mensenvlees.

Marina Herman. Waar zijt ge?

Herman Herman is er even niet. Op het plaatselijke kerkhof lost hij zijn stervende grootvader af bij de vervulling van een eeuwenoude familieplicht. Te middernacht zal hij zeven keer te reke zeven dwaze maagden de venusberg konfijten. (huilt als een wolf; steekt dan het licht aan)

Marina Herman toch.

Herman Liefste. Kom in mijn armen.

Marina Wat moet ik met u?

Herman Andermaal: omhels me.

Marina Het mag niet. Mag niet. Mag niet.

Maar tegenstreven helpt niet, Herman kust haar. Marina maakt zich los.

Marina En al zeker niet in het bijzijn van een stervende. Hoe is 't met hem?

Herman Beter. Hij kwijlt opnieuw van verlangen. Net als ik.

Marina Laat me los. Herman, we moeten praten.

Herman Oké. Even kijken hoeveel tijd ik nog heb. (speelt met het horloge)

Marina Waar hebt ge dat vandaan?

Herman Dat wat?

Marina Doe niet of ge me niet gehoord hebt. Dat horloge in uw hand.

Herman Dat? Gekregen. Kostbaar ding. Made in Egypt. Heeft nog toebehoord aan de dertiende vrouw van Ramses de Vierentwintigste, prinses Liza.

Marina Herman, ik wil met u praten. Nu is het te laat. Morgenvroeg. Kom naar De Boterkoek, daar hebben ze goeie koffie..

Herman Morgenvroeg? Morgenvroeg, rond de baar geschaard van mijn net overleden grootvader Jan Baptist Breckx, zal ik samen met een twaalfstemmig jongemeidenkoor schrijnende treurzangen aanheffen.

Marina Denkt ge dat hij vannacht zal sterven?

Herman Hij heeft het mezelf gezegd. "Mijn tijd is gekomen," sprak hij, "Gods wil zij geprezen." 't Was de eerste keer in zijn leven, dat hij iemand gelijk gaf.

Marina God betitelt men niet als 'iemand'.

Herman Mijn peter evenmin.

Marina Van hem gekregen?

Herman (knikt en tovert verdriet tevoorschijn) Sorry. Mijn arme grootvader. Hij heeft zoveel beproevingen doorstaan. De schoremerd.

Marina De wat?

Herman De scho-re-merd. Met een d. Maar beproevingen of niet, binnen weinige ogenblikken neemt zijn lot een onveranderbare wending. Zal hij, ijselijke kreten slakend, geprangd in duim- en scheenbeenijzers, braden in Satans godsgruwelijke vuur? Of zal het glorielicht hem verschijnen, de nieuwe serafijn? Met ons verstand kunnen we er niet bij, Marina. Zulks is een zaak van hemelboden. De Schutsengel en de Wraakengel. In een bloedstollend duel zullen ze uitmaken wat van mijn arme opa geworden zal. Kijk, daar zijn ze al.

Marina Herman, ge beseft toch wel dat ik heel eerlijk zal moeten zijn over u.

Herman De Wraakengel op kop. O wee. Het is Désiré Malfait, de veelbesproken boosdoener. Hij wil peter mee naar de hel. De hel, o wee! Maar daar is de Schutsengel al. Broeder Telesfoor! Van de krikencider en de stinkende maar oerdegelijke zelf tegen het katrienewiel. Alstublieft, broeder, red de ziel van mijn grootvader. Neem hem mee naar uw koninkrijk van pommades en cider. Marina, tussen Goed en Kwaad zal het gaan. Tussen Zonde en Berouw. Tussen Hemel en Hel. En wij, wij kunnen hem niet helpen bij die verscheurende keuze. In naam van onze reine liefde, bid voor hem. (omhelst haar)

Marina (weerstreeft) Ik zie u morgen. Voor een èrnstig gesprek. (af)

Herman Hemel, hel (gaat zitten) Ik weet het niet. En ik ben te moe om na te denken. (bekijkt zijn horloge; geeuwt lang)

3e TONEEL

Waarin de Schutsengel Breckx te hulp snelt

De Schutsengel is gekleed als een broeder Benedictijn; hij hinkt lichtjes, heeft een zeer rode neus en pretoogjes. Levenslust of dronkenschap?

Schutsengel Breckx! Ei! Breckx!

Breckx (komt recht) Wat is 't?

Schutsenge (zijn maag protesteert) Pardon. Ik breng die zelf.

Breckx (stapt uit bed) Welke zelf?

Schutsengel Die roze.

Breckx Zalf. Wat moet ik met zalf? Kalf.

Schutsengel Voor die zweragie op uw rechter scheen.

Breckx Weg! Uw adem stinkt naar de drank. Ik moet geen zalf hebben.

Schutsengel Roze zalf.

Breckx Roze of zwart of strontgroen, weg! Wacht 'ne keer. Gij komt iets anders doen. Wat komt ge doen?

Schutsengel (zijn maag rispt weer op) Pardon. We hebben savooien gegeten vanmiddag. Daar krijg ik 't zuur van. Ge moet er maar een beetje opstrijken. Na twee dagen ziet ge al beterschap.

Breckx Strijk uw zalf op vader abt zijn gat.

Schutsengel Vader abt bezigt gele zalf. Dit is roze. (haalt zalf van onder zijn pij; er valt een fles op de grond)

Breckx En wat is dat? Vloeibare zalf zeker?

Schutsengel Hi hi hi. Dit is een fles...

Breckx Dat zie 'k gotfer ook. Met uw stomme zalf en uw stomme fles. Bedrog. Ge komt iets anders doen. Wat komt ge doen?

Schutsengel Ik ... (protesterende maag) Pardon.

Breckx Ge draait rond de pot, savooienfretter. Weet ge waarom? Omdat ge een stuk onbenul zijt. En schrik om te sterven hebt ge ook. Ik niet. Mijn tijd is gekomen. Wat op zijn tijd komt, is goed. Dat ze mij maar komen halen.

Schutsengel Sessa. Nu schiet het me te binnen. Ik kom u halen. Om naar ... (de maag alweer) ... dingen te gaan, naar (wijst naar boven) Ik moet u de weg wijzen.

Breckx De weg wijzen? Wie zegt er dat ik met u mee wil gaan? Met zo 'n zuiplap zeker. Mijn huis uit! (duwt de Schutsengel hardhandig naar buiten en kruipt dan mopperend en vloekend weer in bed) Ge kunt gij zo met alleman meegaan. Zot. Ik verander nog liever in een savooi dan met u mee te gaan.

Schutsengel (komt terug, maar houdt zich discreet opzij) Dan zal ik maar wat wachten. (bekijkt meewarig de fles, aarzelt, verstopt zich een beetje, drinkt)

4^e TONEEL

Waarin de Wraakengel op zijn beurt Breckx tracht te verleiden

De Wraakengel is gekleed zoals een Amerikaanse gangster in een film uit de dertiger jaren van de 20ste eeuw; hij straalt klasse uit en stoïcijnse kalmte; hij drukt op een fictieve bel.

Breckx (hoort eerst niets; na het tweede belsignaal stapt hij vloekend uit bed en opent de fictieve deur) We kopen niet aan de deur.

Wraakengel Ik verkoop niet, brave man.

Breckx Nee? Stap het toch maar af. Wat doet ge hier als ge niets verkoopt.

Wraakengel Ik geef weg.

Breckx Wat?

Wraakengel (wenst dit niet meer te herhalen; tikt rustig beheerst de as van zijn sigaret)

Breckx Weggeven? Alleman kan dat zeggen.

Wraakengel (is zeker van zijn stuk en zwijgt)

Breckx Allee, kom dan maar binnen. Heb ik u nog al 'ne keer niet gezien?

Wraakengel (zwijgt, blaast rook voor zich ui)

Breckx Ik peinsde anders ... Ahwel? Wat hebt ge weg te geven?

Wraakengel Ik geef u een kamer met airco, met centrale vloerverwarming, met natuurlijk zonlicht, een elektrisch verwarmd bed, een kleuren-tv met honderd en een voorkestoetsen, een bibliotheek, een mediatheek, een videotheek. In de badkamer met elektronische mengkranen. Met dag en nacht vrouwelijke personeelsleden, oude om het eten klaar te maken, jonge om u te wassen, van boven tot onder, inclusief uw membrum virile.

Breckx Mijn wat?

Herman Uw sjarlowie. Wassen.

Breckx Wassen? Ik heb mij verleden jaar nog maar gewassen. Poten van mijn lijf.

Wraakengel Zo zal geschieden. De huurprijs van dat alles bedraagt dertien frank. Het contract loopt over dertienhonderd en dertien jaar.

Breckx Voor dertien frank? Dat is niet geven maar verkopen.

Wraakengel Voor dertien centimes dan.

Breckx Dat is voor niets. Ik kan 't bijna niet geloven. Dertien centimes. En anders niets?

Wraakengel (zwijgt)

Breckx Spreek. Anders niets?

Wraakengel Het contract ligt op de achterbank van mijn Mazeratti. (af)

Breckx 't Ziet er 'nen treffelijke vent uit. En wat komt gij hier weer doen?

Schutsengel Ik kom u halen.

Breckx Halen? 'k Ga gotfer niet mee met u, of hoort ge niet goed? Wat hebt ge daar in uw poten?

Schutsengel (kijkt) Een fles.

Breckx Dat zie 'k ook. Wat zit erin?

Schutsengel (laat Breckx ruiken) Appelcider. Grauwvel. Begin oktober. Marchandise.

Breckx Marchandise? Brol.

Schutsengel Brol? (er staan twee glazen op tafel; schenkt zichzelf een kleinigheid in en proeft) Er mankeert niets aan. (schenkt de glazen vol) Hier. Beter dan champagne. Broeder Hazenlip krijgt 't zuur van champagne. Ik van savooien. Er zijn veel savooien dit jaar, zegt broeder Ajuin. Gezondheid. (cider drinken bezorgt hem veel genot)

Breckx (spuwt zijn goedje uit) Als ge met zo 'n klodden de mensen voor uw kar moet spannen.

Schutsengel Is hij niet goed?

Breckx Van appels kunt ge geen cider maken. De Fransmannen doen dat. En de paters. Al wie niet deugt, alla.

Schutsengel En ik vind ... (drinkt en geniet andermaal)

Breckx Da 's dat ge geen verstand hebt van cider. Kriekencider, dat is cider.

Schutsengel Ja? Wij leggen onz' krieken op in azijn.

Breckx In azijn? Vangen doet ge dus ook. Dat is voor die trutten van nonnen zeker?

Schutsengel (drinkt en likt zijn lip) Eh?

Breckx Krieken op azijn. Verkwisting is dat. Van krieken moet ge cider maken. Kap dat in de goot, die prutsen. Ik zal u eens cider laten drinken. Hermanneke. Haal eens een fles cider op.

Herman (slaapwandelt tot bij Breckx) Kriekencider?

Breckx Heb ik andere misschien? Steek uw appalcider maar weg, savooiendief..

Herman slaapwandelt met de cider tot bij Breckx en gaat daarna weer zitten slapen.
Breckx wil het beetje appalcider in zijn glas over de vloer gieten, maar de Schutsengel is hem te vlug af en drinkt het glas leeg; hetgeen hem weer doet kreunen van genot. Breckx vult de twee glazen met rode cider.

Breckx Appalcider. Dat wilden ze zelfs bij mijn vader in 't gesticht niet drinken. "We zijn niet zot, weet ge," zei de directeur.

Schutsengel 'k Ben 'ne keer benieuwd. Gezondheid! (drinkt, geniet) 't Is goeie, oprecht.

Breckx Goeie? De beste! Appalcider, wie maakt er nu nog appalcider?

Schutsengel Wij. Hihihi. Broeder Alfons eigenlijk. Ge kent hem wel. Met zijn kleine oortjes. (zingt op de wijze van Dokter Griizenbaard)
De oren van Alfons zijn klein
Wizze-wizze-wis-bombom
Ze zijn gekrompen in azijn
Wizze-wizze-wis-bombom

Breckx (stopt zijn oren toe) Dat is zingen gelijk een pekelharing.

Schutsengel De vieze vespers. We zingen die als we in het werkhuis bezig zijn. (en drinken maar)
Hebt ge 'r nog zo?

Breckx Nog een hele kelder vol.

Schutsengel (bij Herman) Vriend, zou u de welwillende welheid wellen willen, om nog zo 'n fles ... Er scheelt iets aan mijn vals gebit de laatste tijd.

Breckx Zat, ja. En als ge nog een fles moet hebben, haal ze zelf, leegloper. Of staan er geen poten onder uw kont?

Schutsengel Goed goed. Ik zal er zelf omgaan.
Daar viel ne keer ' ne zware steen
Wizze-wizze-wis-bombom
Op broeder kok zijn dikke teen
Wizze-wizze-wis-bombom

Breckx (stopt weer de oren)

Schutsengel (tikt Breckx op de schouder) Maak u ondertussen gereed.

Breckx (vingers uit oren halend) Eh?

Schutsengel U gereedmaken. Om mee te gaan. (zijn maag protesteert nog maar eens) Pardon.

Breckx Voor de laatste keer: houd uw smoel over dat meegaan. Ik ga niet mee.

Schutsengel We zullen zien. (zingend af)
 En broeder Bavo heeft een geit
 Wizze-wizze-wis-bombom
 Die paternosterbollen breit.
 Wizze-wizze-wis-bombom

Breckx Waar blijft die smeerlap nu met zijn contract? Ah. Daar zijt ge. Wat was dat weer van dat geven?

Wraakengel (geeft hem een, document)

Breckx (probeert de kleine lettertjes te lezen) Waarom moet dat godfer zo klein geschreven zijn?

Schutsengel (zingend op)
 En onze broeder Deodaat
 Wizze-wizze-wis-bombom
 Die zit geschoren met 't prostaat
 Wizze-wizze-wis-bombom

Breckx Hermanneke. Pak daar 'ne keer mijn bril. Op 't nachttafeltje.

Schutsengel Wat gaat ge doen misschien?

Herman brengt de bril.

Breckx Dat contract tekenen . Ik ga mee met die meneer.

Schutsengel Met hem?

Breckx Ge blijft toch bij uw woord? Dertien centimes en niets meer.

Wraakengel (geeft Breckx een pen)

Schutsengel Breckx, er is wel meer. Breckx! Er is nog iets. Wel. Wel. Wel.

Wraakengel Teken. Hier.

Schutsengel Niet doen, Breckx.

Breckx (zet handtekening) Is 't in orde nu?

Schutsengel Er is nog iets.

Wraakengel Er is nog iets. Een kleinigheid.

Breckx Wat? Wat is er nog?

Wraakengel Uw dochter Liza moet zich nogmaals aan mijn kleinzoon schenken.

Schutsengel Georges Malfait.

Breckx Georges Malfait. En gij, gij ... Dikken Malfait. Gij hebt mijn vader doen wegsteken. Geef dat papier weer. Lorejas. Waar is mijn geweer? Schoft, geef dat papier of ik schiet u dood. Op een hondenkar vastgebonden, de sukkelaar. Waart ge niet beschaamd? Rotzak. (heeft inmiddels zijn geweer genomen, maar krijgt geen tijd om te schieten, hij slaat er dus maar op los)

Wraakengel (onverstoorbaar) Denk eraan. Vrijdag de dertiende wordt ons contract van toepassing. Voor dertienhonderd en dertien jaar.

Breckx Jezus, Maria, help me godvermillejaardedju. Help me Pak hem dat papier af. 't Is Lucifer zelf. (richt het geweer)

Schutsengel Halt! (plaatst zich tussen Breckx en de Wraakengel) Zesde gebod: ge zult niet doden! Zesde? Zevende? Iets van dat slag.

Breckx schiet toch, en nog raak ook, dwars door de Schutsengel heen. Maar kogels kunnen Engelen niet deren, straffe wezens hoor.
De Wraakengel verdwijnt.
Herman schiet wakker.

Breckx (een beetje beduusd) Hij bloedt. Hij bloedt. Hij zal doodbloeden. 't Is zijn eigen fout. Waarom met zijn stom bakkes in de weg komen staan.

Herman Er komt geen bloed uit, maar cider. En savooien. Wat een bedroevend geurtje.

Schutsengel Ik bloed niet.

Breckx Hij bloedt niet. Mirakel! (op de knieën) Ik heb dwars door zijn borstkas geschoten en hij bloedt niet. (schreiend) Wie zijt gij? Mijn engelbewaarder!

Schutsengel Ge begint het te snappen.

Breckx Laat mij met u meegaan, engel. Waar is 't dat we naartoe gaan?

Schutsengel Halt! Halt! Halt! Alles op zijn tijd. Er is een tijd om te brouwen, zegt de Bijbel, en een tijd om ... (schenkt zich nog wat cider in; drinkt) Wat vraagt ge?

Breckx Waar we naartoe gaan?

Schutsengel Wij? Ik weet waar ik naartoe ga. Maar gij? (dat drinken wordt er nu echt teveel aan) Waar ga 'k eigenlijk naartoe? Daar is de kelder. Daar is 't goed. Daar ... Weet ge waarom ik nooit bloed? (fluistert iets in Breckx' oor)

Breckx Appelzalf?

Schutsengel En blauwe cider. ... Santé. ... Hoe laat is 't?

Breckx (onderdanig) Het is tijd.

Schutsengel Sessa.

Breckx Gaan we?

Schutsengel (snuut luid de neus)

Breckx Ik ga met u mee.

Schutsengel Wat? Ah, nee. Zo niet. Als ge met mij meegaat ... (snuit de neus) ... zult ge eerst ... (dat snuiten enerveert) ... vergiffenis moeten vragen.

Breckx Vergiffenis?

Schutsengel Spreken sie Deutsch? Nein? Yes?

Breckx Aan u? ... Aan wie dan? ... Aan wie?

De Schutsengel fluistert iets.

Breckx Haar? Nooit.

Prompt volgen hellegeluiden, donderslagen en bliksemschichten.

Breckx (moeizamer) Nooit

Geluid en licht als hierboven;
De Wraakengel schuift Breckx het contract onder neus.

Wraakengel Hebt u me geroepen, vriend? Kom en volg mij.

Breckx Gij niet. Weg gij. Herman? Herman! Hermanneke!

Herman (recht, God de Vader of daaromtrent; hij slaat een barok kruis) O verscheurende keuze tussen Goed en Kwaad, tussen Zonde en Berouw, tussen Berouw en Penetentie, tussen appelzalf en kriegencider. Maar niet u, stervende stotteraar, niet u komt zulke keuze toe. Enkel de Heer zelf, de God van Sion, kent uw eindbestemming.

Breckx Help me, Hermanneke, help me.

Schutsengel (knielt bij Herman) Hij wil niet, God van Simon, hij wil geen vergiffenis vragen. (zijn 'vergifenis' klinkt alsof hij nooit degelijk leren spreken heeft) Vooruit, probeer nog 'ne keer. Vergiffenis.

Breckx aarzelt lang, schudt dan het hoofd.
Geluid en licht als hoger.

Wraakengel Hebt u me andermaal geroepen, vriend? Sta op en volg mij.

Schutsengel Wilt ge met de duivel mee of wat is 't? Voor de laatste keer: als ge met mij mee wilt, eerst vergiffenis.

Wraakengel (toont grijnzend het contract)

Herman Ssst.

Breckx (mompelt iets)

Herman Ssst.

Schutsengel Ssst.

Breckx	Vergiffenis, Liza.
Schutsengel	Luider.
Herman	Ik?
Schutsengel	Hij.
Breckx	Vergiffenis, Liza.
Schutsengel	Bon. Da 's dan al iets.. We zullen zien wat ze 'r hierboven van zeggen.
Wraakengel	Kwaad is geschied. Alles staat hier. Met zijn handtekening eronder.
Herman	<u>(ritst het document uit zijn handen en versnippert het)</u>
Wraakengel	Dat is maar een kopie, jongeman. Alles zit al in onze centrale computer. Of wat dacht u dat ik zolang in mijn auto gaan doen was?
Herman	Zend uw Lam uit, Heer, de Overwinnaar van de Tyrannij des Duivels, en neem het juk van de slavernij der zonde van uw dienaar weg. Ssst.

Stilte. Allen kijken hemelwaarts.

Schutsengel	't Zal niet pakken, vriend. Er zit weer een watje in de Baas zijn oren.
-------------	---

Bazuingeschal, hemels licht, de Wraakengel slaakt een kreet en ijlt weg.

Schutsengel	Op uw knieën, 't is Hij zelf. De Baas.
Stem van God	Consolamini, consolamini, servus meus
Schutsengel	Lap, 't is weer van dat, als ik savooien gegeten heb, moet hij natuurlijk Latijn klappen.
Herman	De Heer laat weten: troost u, mijn dienaar.
Schutsengel	Troost? Ge zijt er vet mee. Met troost krijg ik hem niet mee binnen. Enfin ja, Hij moet het weten, Hij is de Baas. Luister, Breckx, ge moogt mee met mij tot aan de Poort. Maar als ze u niet binnenlaten ... <u>(vertrekkend scharrelt hij nog gauw een fles vast, wil drinken, merkt dat de fles leeg is; af)</u>

Breckx is inmiddels weer in bed gesukkeld; zijn mond zakt open; zijn hoofd valt iets opzij; dood.

Schemerduister.

Herman wordt wakker, rekt zich en geeuwt overvloedig; hij steekt het licht aan; hij tast naar zijn horloge, vindt het niet, ziet het op tafel liggen en neemt het op; hij koestert het. Plots vermoedt hij iets, denkt een ogenblik na en spurt dan naar het bed van Breckx. Hij keert snel terug, knielt en slaat een kruis. Kruist de handen, wil bidden, vindt geen woorden, slaat weer een kruis. Recht. Hij raapt papiersnippers op, schopt tegen een fles, raapt die op, kijkt er ongelovig naar, knijpt in zijn wang.

Herman	Leef ik wel? Leef ik nog? Ja, Ik leef, dus ik ben. Ik denk na, dus ben ik er nog meer. <u>(bekijkt fles)</u> Ik ruik, dus ... Cider. Kriekencider. Hier is een wonder gebeurd. Ik droomde dat peter doodging en hij is doodgegaan. Ik droomde dat ik een fles cider uit de kelder haalde en ... En mijn horloge, o mijn lief horloge, ik droomde dat ik u op tafel legde, en hier ligt ge. Opgelet. Ik moet nuchter blijven. Ik moet ... Laat me nadenken. Peter Breckx is dood, dus moet ik eerst ... Moeder! Moeder! "Wat is er?
--------	--

Is hij ... Hij is gepasseerd zeker. Ochgottekes toch. (traantjes, zakdoek) Zal ik nu met Georges Malfait mogen trouwen, Hermanneke?" ... Moeder! Moeder!

5^e TONEEL

Waarin de verzoening nabij is

Liza Herman... Wat is er? Hij is ... Is hij ... Ochgottekes toch. (bij de dode Breckx; duwt zijn ogen dicht; tranen, zakdoekje) Wanneer ...

Herman Juist.

Liza gaat zitten; Herman knielt bij haar, legt zijn hoofd in haar schoot.

Liza Dertig jaar lang heeft hij geen woord gezegd. En 't was toch mijn vader? Ik heb hem opgepast gelijk een moeder. Ik heb alles gedaan wat ik kon. Ik had zo geiren gehad dat hij nog iets gezegd had. Nu moet ik heel mijn leven ...

Herman (springt recht; hij heeft een schitterend idee) Moeder! Dwalende moeder! Wat beweert ge in uw weedom? Dat uw dierbare vader Breckx u in zijn laatste ogenblikken geen woord van vriendschap gunde? Ge vergist u, dame. Ge doolt als (plots weer ernstig) Moeder ... Peter heeft wel nog iets gezegd. Hij zei ... “Hier,” zei hij, “die zilveren horloge van mijn vader is voor onz’ Liza. Ik heb haar altijd het liefste gezien. Liza ...”, zei hij. En toen viel zijn mond open, zijn hoofd zakte op zijn schouder.

Liza bekijkt Herman met ongeloof.

Herman Ge gelooft me niet. Wat moet ik doen ? Zweren op de ziel van peter? Ik zweer. Ik ben u direct komen roepen. Ik dacht: misschien is hij nog niet helemaal dood, misschien zal hij 't nog eens tegen haar zelf zeggen. Maar 't was te laat. Hier.

Hij houdt het horloge ver van zich vandaan en kijkt niet toe als Liza het ding vastneemt.

Liza Zijn zilveren horloge. Zijn ... Zijn zilveren horloge. (naar keuken) Ik zal wat verse koffie maken. Ge ziet: Ons Heer geselt niet zonder zalven.

6^e TONEEL

Waarin we de weten komen of Breckx naar de hel of naar de hemel vaart

Rens (opgewonden) Kom 'ne keer, kom 'ne keer. Een nieuwe ster. Rechts van de Grote Beer. Ja. Zo groot. Ja. Zo groot als de Poolster..

Herman Nonkel Rens, arme wees. God, in Zijn Wijsheid en Mededogen heeft mij gemachtigd Zijn door Hem geschapen heelal met dit nederig maar klaarziend oog af te speuren. Zonder telescoop, heila. Rechts van de Grote Beer dus. (houdt de handen als een telescoop voor zijn ogen, op de knieën, Rens naast hem) Beer. Berin. Beertje. Gele Beer. Mauve Beer. Ijsbeer. Schommelbeer. Beerkar. Beerpomp. Beerput. Ah. Daar. Nee. Half grote Beer. Bijna grote Beer. Daar! Ik heb hem. Daar, de Grote Beer.

Rens Rechts van de Grote Beer. Ja..

Herman Rechts van de Grote Beer.

Rens Hebt ge ze?

Herman Het is geen echte ster, nonkel. Het is de ziel van uw doorluchtige vader Jan Baptist Breckx, een aspirant-sterretje. Ze reist haar eeuwige lotsbestemming tegemoet. Welke kant uit? Wij sidderen bij de gedachte dat het de verkeerde kant kon zijn. Dat ze misschien ginds zal eindigen, ter linkerzijde, de kant van de loosers. Of vindt ze rust aan de rechterzijde, in Gods aangewezen woning? Waarheen? Wees gegroet, Maria, vol van genade, de Heer is met u, gezegend zijt gij ... Ik hoor iets. Hij is aanbeland. Peter staat voor de poort. Die van de hel? Van de hemel?

Geklop op een poort, gerammel met sleutels, naderbij schuivende voeten, sleutels draaiend in een sleutelgat, een schurend opengaande poort.

Stem van Sint-Pieter (West-Vlaams) Wien es doare?

Breckx (grimmiger dan ooit) Ikke, gotfer. Ziet ge niet goed misschien? Wie zijt gij? Sint-Pieter zeker.

Herman (opgewonden blij) De hemel! De hemel!

Ook Liza en Marina zijn er.

Breckx Ik zie 't aan uw stom bakkes. Koop u 'nen bril als ge niet goed ziet.

Stem van Sint-Pieter Wiene, zegje?

Herman (naar de hemel zwaaiend) 't Is peter Breckx, Sint-Pieter. Alstublieft, laat hem binnen voor hij van gedachten verandert.

Stem van Sint-Pieter Ah, Breckx, diene. ... Halt! Niet drummen. Ekè kiken. ... Breckx, uldre Liza, j' èt er nogal e kè 't zot mè g'ouden. Es 't woare dajje eur vergeffenes geschonken èt?

Liza Is 't echt waar, Hermanneke, dat hij mij vergiffenis geschonken heeft?

Herman 't Is echt waar, moeder, dat hij u vergiffenis (bootst de lispelende Schutsengel na) heeft geschonken.

Breckx Hoe is 't, makker? Mag ik erin of niet?

Stilte.

Herman Ssst. Sint-Pieter denkt na.

Stem van Sint-Pieter Wa doe 'k ermè, lieven Ere? Ik moet wel zeggen: die Breckx, iej'èt zuste veuren datjie stierf berouwe getoond. De broedere diethem goan hoalen was, scheen doar geen rekeninge mee te houden. Ie was were een beetjen zat. Wat doe 'k er dus mè, lieven Ere?

Stem van God Ego alsolvo animam fidelis defuncti.

Stem van Sint-Pieter Kom toen mor bennen.

Herman juicht, Liza schreit, Marina observeert.
Het Alleluja van Haendel vult hemel en aarde.

7e TONEEL

Dat begint en eindigt met een anticlimax

Licht en geluid vallen abrupt uit. Licht weer aan.

Liza Mag hij echt niet nog een week blijven? Tot aan de begrafenis.

Marina Ik heb alles geprobeerd, Liza.

Liza Van onze Rens versta ik dat. Die is trouwens geiren in Sint-Kamiel.

Marina Herman ook, Liza.

Liza Zorg goed voor hem.

Herman op, met reiskoffer. Hij komt bij Marina staan.

Herman Nonkel Rens. Kom, jong'.

Marina neemt Herman bij de hand. Ze glimlacht verliefd. Als Marina, Rens en Herman weg zijn, neemt Liza het horloge en kijkt er vertederd, naar,

EINDE